«МІСЦЕ ІВАНА МАЗЕПИ В УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОМУ РУСІ»

Очікувані результати

Після уроку учні зможуть:

визначати роль Івана Мазепи в історії України, національно-визвольному русі;

уміти вести дискусію толерантно, аргументовано, переконливо, відстоювати свою точку зору; розуміти роль особи в історії;

визначати суть патріотизму і розуміти його справжні прояви; замислитись над результативністю діяльності сучасних політиків, дати оцінку їхньому патріотизму;

критично оцінювати діяльність політиків у минулому та сьогоденні.

Обладнання уроку:

Портрет Івана Мазепи.

Таблиця (характеристика історичної особи).

Виставка книг про Івана Мазепу.

Запис на дошці питань для дискусії.

Тип уроку: урок-підсумок у формі дискусії з використанням інтерактивних форм навчання «Прес», «Акваріум».

ХІД УРОКУ

Вступне слово учителя

Оголошення вчителем теми, завдань уроку, особливостей його проведення. Ознайомлення із тезами-парами для дискусії, що буде проводитись у групах.

Тези-пари

Мазепа — Дон Жуан, старий ловелас, його захоплення Кочубеївною викликає сміх.

Мазепа — достойний кохання молодої дівчини, їх любов викликає захоплення.

Мазепа — розумний політик, державотворець.

Мазепа — вітчим України.

Мазепа — український меценат, вартий поклоніння і наслідування.

Мазепа — пихатий багатій, стяжатель.

Мазепа — зрадник.

Мазепа — герой.

Далі клас ділиться на 4 групи. При цьому використовуються назви днів тижня або квітів, дерев, пташок та інше. Коли групи сформовані, вибрані у кожній з них спікери, кожна з груп витягає номер тез-пар для дискусії. Перша група сідає в «акваріум» —місце посеред класу, де парти поставлені півколом. З трьох боків навколо них сидять учні інших груп, які будуть слухати дискусію в «акваріумі». Після закінчення дискусії вони зможуть поставити запитання членам «акваріуму», висловитись аргументовано за тими запитаннями, які є на партах у кожної групи:

1) Який з аргументів, наведених «акваріумом», вважаєте найбільш вдалим? Чому?

2) Чи погоджуєтесь ви з думкою групи, окремих її членів?

3) Чи була ця думка досить аргументованою?

У свою чергу, кожна група, що сідає у «акваріум», має перед собою, крім тез-пар, ще й завдання для дискусії:

1) Прочитайте вголос тезу-пару.

2) Обговоріть її методом дискусії, використовуючи метод «Прес».

3) Дійдіть спільного рішення і добре аргументуйте його.

4) Кілька осіб у групі повинні бути опонентами інших.

5) Група може в кінцевому результаті мати не одну точку зору на проблему.

6) Може висловлюватись якась одинична, оригінальна точка зору, погляд на проблему.

Ось кілька фрагментів учнівської дискусії в «акваріумі».

1-й учень. Іван Мазепа — непересічна особа. Він був видатною особою, хоч і з багатьма вадами, що притаманні людині. Отже, він був звичайною людиною. Але те, що в кінці свого життя, здобувши слави, розкошуючи в достатку, багатстві, вирішив усе це віддати за примарну ідею звільнення України з-під ярма Росії, здобуття для рідної землі волі, підносить його над усім земним. Це — Постать, це — Герой. Чи міг би хоч хтось із наших сучасних політиків пожертвувати усім заради України? Навряд чи. Тому я глибоко поважаю Івана Мазепу саме за цей його вчинок.

2-й учень. Я визнаю, що Мазепа був визначною людиною, мав багато різних талантів, а отже, посів відповідне місце в історії не лише України. Але вважаю, що виступити проти Росії, Петра І його примусили обставини, а не стійкі переконання і вболівання за долю держави. Упродовж всього періоду гетьманування він вірою і правдою служив царизму, одержуючи за це славу і нагороди. Він аж ніяк не чекав приходу

Карла XII на Україну. Коли розкрився їх таємний політичний зв'язок, Мазепі нічого не залишалось, як виступити проти Петра І. В іншому випадку він би ніколи не пішов проти царя.

3-й учень. А я вважаю, що під кінець життя, він хотів виправдатись перед народом за роки плазування перед російським престолом. Цим вчинком він вирішив себе реабілітувати перед історією і таким чином зажити у нащадків доброї слави. Тобто його помисли були корисливими.

4-й учень. А хоч би й так, хоч би й це рухало його вчинками. Головне те, що він намагався зробити для держави, а значить, і для народу. Уявімо, якщо б тоді Росія була переможена, історія України рухалася б зовсім іншим шляхом, і я вважаю, що далеко не гіршим. Про це красномовно свідчить життя народу Швеції та інших скандинавських країн.

5-й учень. Мотря любила не Мазепу, а його посаду, багатство, славу, прагнення стати гетьманшею. Ні про яке кохання там не йшлося. А Мазепа, звичайно, її любив. Ще б пак, вона молода, вродлива, таку кожен полюбить, тим більше дід.

6-й учень. А я вірю, що Мотря справді кохала Івана Мазепу і це кохання було безкорисливим. Це видно із їхнього листування, подальшої поведінки дівчини. Хоч він був і літньою людиною, але в нього було те, що не мали молоді хлопці: великий розум, блискуча освіта, мудрість, елегантність, ерудиція, такт, уміння догодити жінці, талант красномовства, галантність. А це завжди захоплює жінку будь-якого віку.

Учні в «акваріумі» можуть користуватися додатковою літературою, творами

про Івана Мазепу, його віршами, ілюстраціями щоб довести свою точку зору.

Таким чином, протягом уроку учні усіх чотирьох груп побувають в «акваріумі» і висловляться з приводу поставленої проблеми.

Підсумок уроку

Під кінець уроку кілька учнів за допомогою учителя чи без нього підіб'ють підсумок усього почутого, давши відповідь на запитання:

Яке ж місце посідає Іван Мазепа в українському національно-визвольному русі?

Це звучить приблизно так:

Мазепа — другий Богдан Хмельницький.

Це великий патріот України, недарма ж його проклинали за наказом царя.

Це постать трагічна, яка не змогла втілити в життя мрію Б. Хмельницького.

Без Мазепи не було б ні Пилипа Орлика, ні Миколи Міхновського, ні Михайла Грушевеького.

Дух Мазепи жив у серцях українців, які ніколи не забували, хто вони, чиї нащадки, якої долі гідні.

Не всі його розуміли, не завжди підтримували його помисли і діла, але навіть вороги поважали і боялися.

Ще багато століть слово «мазепинець» означало — справжній патріот України, який бореться за її державність.

Про нього писали Феофан Прокопович, К. Рилєєв, В. Гюго, Вольтер, Д. Байрон, О. Пушкін, німецькі і польські письменники, ним захоплювалися, його кляли, намагалася зрозуміти. Його зображували то палким коханцем, то злодієм, зрадником,

хитрим дипломатом, дворушником. Він був різним, але єдине безсумнівно — він був патріотом України.

. Мазепа найдовше тримав гетьманську булаву (22 роки), більше за усіх гетьманів зробив у галузі культури. Його талантами, зовнішністю, освіченістю, ерудицією, тактом, галантністю захоплювалися сучасники. І не лише українці. Він був окрасою України. Те, чого хотів і ким був Іван Мазепа, визначено у рядках його вірша «Дума»:

…І ви, панство полковники,

Без жадної політики,

Возмітеся всі за руки,

Не допустіть гіркої муки

Матці своїй більш терпіти!

Нуте врагів, нуте бити!

Учитель оголошує оцінки кожній групі за роботу, аргументує їх, визначає найбільш вдалі виступи, дає домашнє завдання.